

Встъпителни думи

Не е трудно да се обясни защо историята е наука на традициите. Традициите са свързани с непрестанните усилия на историците да надграждат проучванията на своите предшественици, и с желанието на всяко ново поколение читатели да търси и открива своите обяснения за минали процеси и събития. В голяма степен темата на настоящата книга, посветена на стопанската история на българите в Османската империя (XV – началото на XX в.), потвърждава подобна констатация. Интересът към стопанската история и в частност към тази на един народ винаги интригува, вълнува, провокира, защото освен че дава знания за миналото, тя подсказва обяснения и за днешния ден. Да се представи икономическото развитие в продължение на няколко века, случило се в условията на появата, разцвета и залеза на голяма империя и в прехода от Средновековието към Модерната епоха, е много сложна и отговорна задача, която може да бъде реализирана след сериозна, продължителна във времето работа на добре подготвен научен екип. Именно това беше отправната точка и целта на проекта, чийто краен резултат е вече пред погледа на широката читателска аудитория.

В началото трябва да се направят няколко важни уточнения.

През цялото съществуване на османската държава, продължило повече от пет века, в нея живеят и съжителстват за по-дълго или по-кратко време над 80 народа. Българите са един от тези народи. Стопанската дейност, повече от всяка друга в човешкото битие, предполага общуване между малки и големи общности, между градове и райони, а в ново време стопанските контакти придобиват все по-ясно изразен глобален характер. Ето защо обектът на представяне в тази книга – стопанското развитие на българите в Османската империя – не може и не бива да се разглежда като нещо изолирано. Напротив, то може да бъде по-цялостно обяснено, ако се постави в общоимперски и регионален контекст – подход, към който са се стремили авторите в книгата.

Двата тома на колективната монография съдържат 26 глави на 27 автори – млади и утвърдени учени, всеки от тях доказал се специалист в своята научна област, представители на университети, научни институти и музеи от България и Турция. Общата редакция на книгата не означава задължително унифициране на отделните глави. Напротив, авторите са имали пълната свобода при употребата на термини и в изказването на тези, които и до днес остават дискуссионни в научната литература. Внимателният читател вероятно ще открие дублиране на теми в отделните глави. Дори могат да се срещнат различни мнения по едни и същи въпроси. Това е научен плурализъм, който съвсем съзнателно е търсен и толериран в общата редакция на книгата. Целта е да се представи възможно най-широк кръг документално аргументирана информация, която да задоволи интересите и на най-претенциозния читател и да го насочи към точните исторически обяснения.

Към някои от главите са включени подробни приложения, съдържащи оригинални документи, представени и в превод. Не липсва и илюстративен материал – факсимилета на документи, литографии, снимки и пр., които онагледяват богатото съдържание.

Монографията е редактирана по всички изисквания за съвременно научно издание. От-

делните глави са рецензирани от утвърдени специалисти, ползващи се с международно признание.

Това е първият в българската историография опит за цялостно представяне на стопанската история на българите в Османската империя (XV – началото на XX в.). Книгата няма претенции, че изчерпва темата (това едва ли е постижимо!), но силно се надявам да послужи в бъдеще за следващи подобни опити, които да надградят нашите усилия.

24 май 2025 г.

Ден на светите братя Кирил и Методий,
на българската азбука, просвета и култура
и на славянската книжовност

Чл.-кор. проф. д.и.н. Иван РУСЕВ

Introduction

It is not difficult to explain why history is a science of traditions. Traditions are linked to the continuing efforts of historians to build on the research of their predecessors, and to the desire of each new generation of readers to seek and discover their own explanations for past processes and events. To a large extent, the subject of the present book, devoted to the economic history of the Bulgarians in the Ottoman Empire (15th – early 20th centuries), confirms such a finding. Interest in economic history, and in particular in the history of a people, always intrigues, excites and provokes, because in addition to providing knowledge about the past, it also suggests explanations for today. To present the economic development over several centuries, which took place in the conditions of the emergence, flowering and decline of a great empire and in the transition from the Middle Ages to the Modern Age, is a very complex and responsible task, which can be realised after serious, time-consuming work by a well-prepared research team. This was the starting point and the aim of the project, the final result of which is now before the eyes of the large reading public.

Several important clarifications should be made at the outset.

Throughout the existence of the Ottoman state, which lasted more than five centuries, more than 80 peoples lived and coexisted for longer or shorter periods of time. Bulgarians are one of these peoples. Economic activity, more than any other in human existence, involves communication between small and large communities, between towns and regions, and in modern times economic contacts have become increasingly global in character. Therefore, the subject of this book – the economic development of the Bulgarians in the Ottoman Empire – cannot and should not be seen as something isolated. On the contrary, it can be more fully explained if placed in a pan-imperial and regional context, an approach that the authors in this book have sought to pursue.

The two volumes of the collective monograph contain 26 chapters written by 27 authors – young and established scholars, each of them a proven specialist in his scientific field, representatives of universities, scientific institutes and museums from Bulgaria and Turkey. The general editing of the book does not necessarily mean the unification of the individual chapters. On the contrary, the authors have had complete freedom in the use of terms and in the expression of those that remain controversial in the scientific literature to this day. The careful reader is likely to find duplication of themes in individual chapters. Different opinions on the same issues may even be encountered. This is a scientific pluralism that is quite consciously sought and tolerated in the general editing of the book. The aim is to present the widest possible range of documentary information that will satisfy the interests of the most discerning reader and guide him to the right historical explanations.

Some of the chapters are accompanied by detailed appendices containing original documents, also presented in translation. There is also no shortage of illustrative material – facsimiles of documents, lithographs, photographs, etc. – to illustrate the rich content.

The monograph is edited according to all the requirements for a modern scientific publication. The individual chapters have been peer-reviewed by internationally renowned specialists.

This is the first attempt in Bulgarian historiography to present the economic history of the Bulgarians in the Ottoman Empire (15th – early 20th centuries). The book does not claim to cover the subject thoroughly (this is hardly achievable!), but I very much hope that it will serve in the future for further similar attempts to build on our efforts.

24 May 2025.,
Day of Bulgarian Literacy and Culture

Professor Ivan Roussev, DSc.
Corresponding Member of the Bulgarian Academy of Sciences